

FÖRBANNAD VÄRE DU
SOM ICKE FÖRBANNER KRIGET

DET STERKESTE VERN

«Förbannad være du»
Kunstnerforbundet, Oslo
15.01.–15.02.

Verket som er denne utstillingens kjerne og utgangspunkt – Sven X:et Erixsons *Förbannad være du som icke förbannnar kriget* (1944) – viser oss forpinte individer i noe som kan minne om en konsentrasjonsleir. De har mistet sin myndighet – ansikter og kropper er fordreide og kuede. Vi kjenner situasjonen: Når mennesker fratras sin frihet, vender de seg mot både seg selv og andre for å overleve. Identiteten slår sprekker. Men skikkelsene i Erixsons maleri er også vendt mot oss; de synes å avkreve en refleksjon fra betrakteren, som om det er vi som må finne fortellingen de selv har mistet. Denne utstillingen gir oss noen innfallsvinkler.

Morten Krohg og Kjartan Slettebærers sammensetninger av The Star-Spangled Banner og voldens meningsløshet er konstante i sin kritikk av USAs krigføring i den tredje verden. Flaggets rasjonelle struktur og rene linjer lyver om hva landet påfører menneskeheten av krig og lidelser, synes kunstnerne å hevde. Særlig kombinasjonen av bilder av døde fra Vietnamkrigen og Kristus på korset i Krohgs maleri, åpner flaggets patriotiske symbolikk for en mer politisert og menneskelig opprevet flate.

Sammen signaliserer Slettebærers og Krohgs at om kunsten ikke kan gripe direkte inn i krigen, eller forsone oss med den, kan den i hvert fall avsløre svakheten i ideologien som driver den.

Elisabeth Haarrs *Syria-forheng* (2013) er mer situasjonsorientert. Verket er inspirert av tekstilene innbyggerne i byen Aleppo hang opp i gatene for å gjøre det vanskeligere for syriske snikskyttere å lokalisere sine ofre. Det er sydd sammen av tekstilstykker hentet fra ulike steder, blant annet tøy spunnet av kvinner fra Bangladesh og paraplystoff gitt kunstneren av et forelsket par. Det er et sterkt bilde på at det viktigste vern vi har mot krig ikke er våpen, men fortellinger. Selv i en akutt situasjon vil et kjært minne eller et sterkt bånd mellom ektepar gjøre oss bedre rustet til å utholde lidelsene. Kanskje vi kunne si at kunstens evne til å materialisere slike narrative bånd kan hjelpe oss å tenke situasjonen annerledes, mindre håpløs? Om vi ser tilbake på skikkelsene i Erixsons maleri er det mulig å forestille seg at en samende fortelling ville kunne styrke både deres individuelle og kollektive identitet. I *Bleak Blonde* (2014), som viser oss et beskytt silkestoff, har sårbarheten som beskyttes i *Syria-forheng*, materialisert seg som selve stoffets medtatte skjærhet.

André Tehrani's *The Letter V in Various Media 1963–1998* (2012) befinner seg langt unna krigen, men ivaretar likevel et viktig aspekt ved hvilken handlekraft kunsten muliggjør. Om vi aktivt oppgir den passive tilskuerrollen og forestiller oss kunsten innenfor rammen av vårt eget liv, vil vi kanskje også lettere få øye på dens evne til å beskytte og hjelpe oss når identiteten

er truet, antyder Tehrani. Dette er særlig tydelig i et av verkene i installasjonen, der kunstneren har klippet sammen en ny fortelling av bruddstykker fra Thomas Pynchons roman *V*. Om vi følger en slik lese måte til dens ende, vil vi kunne konkludere med at kunstverkets institusjonelle rammer hverken er absolutte eller ukrenkbare, men kan gjenforestilles som redskap for å tenke seg inn i en annen livssituasjon, utenfor den hvite kube.

Fleire av verkene på utstillingen dreier seg om hvordan krig og vold får motsvar i refleksjonsflater eller beskyttelsesformer i kunsten. Det mest interessante verket her i så måte er nok Gelawesh Waleddkhanis *Democratic Nation* (2013), som består av den kurdiske aktivisten Abdullah Öcalans definisjon av demokratiets grunnpillarer, brodert inn på et stykke papir og fuget inn mellom to glassplater, slik at sitatet er synlig fra begge sider. Kunstneren har brukt hår til broderiet, noe som gir verso-siden av verket en pussig, kroppslig kvalitet. Den omvendte skriften kan se ut som kroppshår eller sting og knytter dermed demokratibegrepet til kroppen på svært bokstavelig vis – kanskje som tråden som drar igjen det åpne såret? Konvergensen mellom legeme, tekst og politikk gir i hvert fall et usedvanlig pregnant bilde på hvor viktig det er å tenke og skrive i en krigssituasjon.

Kjetil Ræed

† Sven X:et Erixson, *Förbannad være du som icke förbannnar kriget*, 1944. Foto: Thomas Tveter.